

به نام خدا

از زبان کورش

کلیسای ایران باستان از ورود آریایی ها به ایران تا سقوط هخامنشیان

ترجمه و تدوین:

محمد پروان پرست

برگوش:

سید محسنی جعفری زوج

انتشارات رشید

نشر رخشید

برنده سرو بلورین و ناشر برگزیده

هفتمین دوره جشن فرهنگ فارس

سرشناسه	یزدان پرست، مجید
عنوان و پدیدآور	: از زبان کوروش / مجید یزدان پرست
مشخصات نشر	: شیراز، رخشید، ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری	: ۳۰۴ ص، مصور، جدول
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۹۸-۸۱-۷
یادداشت	: فیبا
موضوع	: ایران - تاریخ - هخامنشیان
موضوع	: ایران - تمدن - آثار تاریخی - پیش از اسلام
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۸۹ د ۳ ح ۷۰/۷
رده‌بندی دی‌سی	: ۷۲۳
شماره شابخانه ملی	: ۹۸۵۲-۸۹ ک

نشر رخشید

مرکز نشر: شیراز، بلوار جمهوری اسلامی، خیابان کوهسار، ساختمان مهتاب، واحد ۱۰۱

مرکز پخش: شیراز، ابتدای خیابان رویکر، کتابسرای ارمغان هنر

تلفن: ۰۷۱۱-۲۳۳۶۱۹۳

از زبان کوروش

تاریخ ایران باستان از ورود آریایی‌ها به ایران تا سقوط هخامنشیان

پژوهش و نگارش: مجید یزدان پرست

به کوشش: سیدمجتبی جعفری زوج

ویراستار: مرضیه مرادی

حروف‌نگاری و صفحه‌آرایی: مریم فلاح

طرح جلد و عکس رنگی: فرزاد زارع

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

چاپ: اول ۱۳۹۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۹۸-۸۱-۷

ISBN: 978-964-9998-81-7

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	پیش‌سخن
۹	سرآغاز
فصل نخست: فلات ایران پیش از ورود مهاجران (آریایی‌ها)	
۱۳	نیای ایرانیان
۱۷	منشأ هستی از نظر زرتشت
۲۵	آریایی‌ها و بومیان
فصل دوم: پیدایش پارس‌ها	
۳۱	پیدایش پارس‌ها
۳۷	دودمان هخامنشی
۳۹	تولد کورش
۴۹	سلطنت کورش بزرگ
۵۰	فتح اکباتان و سقوط ماد به دست کورش
۶۰	کورش و مستعمرات یونانی
۶۱	پیامدهای برگشت کورش به ایران
۶۴	نوشته‌های گزنفون
۶۷	کورش در ارمنستان
۶۸	جنگ کورش با کللانی‌ها
۷۲	آمدن گرگانی‌ها نزد کورش
۷۵	آمدن گبیراس
۷۷	تصرف قلعه مستحکم بابل
۷۹	آمدن سفرای هند
۸۷	تسخیر سارد

کوروش پس از بازگشت از سارد	۸۸
انگیزه تسخیر بابل	۹۰
بیانیه کاهنان در هنگام حضور کوروش در بابل	۹۳
سرانجام کوروش	۹۵

فصل سوم: آثار کوروش

منشور کوروش هخامنشی	۹۹
ترجمه روان منشور کوروش	۱۰۳
ترجمه سطر به سطر منشور کوروش	۱۰۴
دین کوروش	۱۰۸
ذوالقرنین	۱۱۵
اشاراتی به ذوالقرنین در روایات و اسناد مسیوب	۱۱۹
مشخصات ذوالقرنین	۱۲۲
کوروش در تاریخ یهود	۱۲۳
علاقه‌ی هنرمندان اروپایی به کوروش در میان آثارشان	۱۲۷
تندیس‌ها و نقوش برجسته اولین آزادی‌خواه جهان	۱۲۹

فصل چهارم: پاسارگاد

پاسارگاد	۱۳۳
پاسارگاد چیست و کجاست؟	۱۳۵
آرامگاه کوروش	۱۳۹
کاخ بار	۱۴۹
کاخ دروازه	۱۵۳
بوستان پاسارگاد	۱۵۵
کاخ نشیمن	۱۵۶
زندان سلیمان	۱۵۹
تل تخت «تخت سلیمان»	۱۶۱

فصل پنجم: جانشینان کورش

۱۶۷	سلطنت کمبوجیه
۱۶۸	حمله به مصر
۱۷۵	دوره‌ی طلایی سلطنت هخامنشیان
۱۷۹	خط میخی هخامنشی
۱۸۰	کنیه بیستون
۱۸۵	ترجمه کنیه بیستون
۱۹۶	کاخ آپادانای شوش
۱۹۸	تالار بار عام
۲۰۱	تخت جمشید نماد تمدن
۲۰۳	شروع کار بر روی صفه
۲۰۵	نظریه‌هایی پیرامون کاربرد تخت جمشید
۲۰۷	پلکان ورودی
۲۱۳	کاخ خزانه (اداری)
۲۱۴	کاخ آپادانا
۲۲۲	کاخ تچر
۲۲۹	دروازه ملل
۲۳۱	کاخ هدیش
۲۳۱	کاخ صدستون
۲۳۵	نقش رستم
۲۳۸	پیدایش و تکامل سکه

فصل ششم: دوران زوال هخامنشیان

۲۴۳	خشایارشا
۲۴۷	داستان استر و خشایارشا
۲۵۳	سرانجام امپراتوری هخامنشی

پیوست‌ها

۲۵۹	 سردار ایرانی مظهر روح ایرانی
۲۶۱	 فرش پازیریک
۲۶۵	 قرص بالدار
۲۷۰	 درفش پارسپال
۲۷۳	 نقوش زن در آثار ایران باستان و دلیل نبود تصویر زن در نقوش تخت جمشید
۲۸۱	 پوشاک و تاج هخامنشی
۲۸۶	 ارابه جنگی
۲۸۷	 سنگ‌نبشه خارک
۲۹۳	 تنگ بلاغی
۲۹۵	 اسامی شاهان هخامنشی
۲۹۷	 سالنمای هخامنشی
۳۰۰	 فهرست نام‌ها
۳۰۲	 منابع و مآخذ

پیش‌سخن

تاریخ، فرهنگ و هنر هر ملتی به کمک فرهنگ مردم آن ملت روشن می‌گردد. سرزمین پارس مهد تمدن و فرهنگ ایران‌زمین با توجه به دیرینگی حیرت‌انگیز از آیین مبترا و فرهنگ بارور و تاریخ پرفراز و نشیب خود به نحوی چشم‌گیر جلوه‌های بسیار از نمادهای تمدن بشری را در خود جای داده است و مهم‌ترین آثار ایران باستان در این سرزمین قرار دارد.

آنگاه که خورشید جهان تاب بر تو زرین خود را بر پهنه آسمان ایران می‌گسترده سرزمین درخشان و پر رمز و راز پارس پیش از پیش خودنمایی می‌کند و مظاهر تمدن و فرهنگ بشری پارس در جهان امروز چون خورشیدی تابناک می‌درخشد.

از میان اقوام ایرانی پارسیان بودند که در سه هزار سال پیش، نخستین امپراتوری را در این سرزمین به سامان رساندند و یکی از تمدن‌های بزرگ جهان را پایه‌گذاری نمودند و در چند نقطه از جمله در انشان (در ناحیه بیضا جای ملیان امروز در ۴۶ کیلومتری شمال شیراز) و پاسارگاد (۱۳۵ کیلومتری شمال شرق شیراز) و نواحی دیگر مسکن گزیدند.

در پیشینه تاریخی ایران‌زمین و در پهنه‌ی فرهنگ و تمدن بشری، امپراتوری هخامنشی در تکوین و تکامل هویت ملی و دینی ایرانیان، فاخرانه پیش‌ناخته و بنای چنان تمدن سترگی را پی ریخته که اینک پس از گذر قرون و اعصار، هم‌چنان وامدار سکوه و عظمت ستودنی آنیم. بی‌تردید ایران کشوری است که روزگاری مهد یکی از تمدن‌های بزرگ جهان بوده است.

فتوحات کوروش بزرگ، امپراتوری پهناوری را بنا نهاد که از دریای اژه به فلات ایران و نواحی افغانستان و باکتریا (ترکستان و بدخشان) و مغولستان (بخارا) و سیحون (Sakians) و شهر نوینباد سمرکند (سمرقند) محدود می‌شد. پس از کوروش، کمبوجیه به فتوحات پدر ادامه داد و مصر را فتح کرد و از آنجا تا نواحی واحه سیوا در لیبی به سوی غرب و حبشه در جنوب پیش رفت. جانشین او، داریوش بزرگ، از طرفی تا دریای اورال و از طرفی دیگر تا دره سند پیشروی کرد. او در اروپا، تراکیه (سرزمین‌های بین اژه و رود دانوب) را تسخیر نمود. گسترش امپراتوری ایران سبب شد که دامنه دانسته‌ها و اکتشافات جغرافیایی به شکل بی‌سابقه‌ای گسترش یابد.

باید دانست پیدایش شاهنشاهی هخامنشی اولین و بزرگ‌ترین تشکیلات سیاسی چند ملیتی جهان،

سهم ویژه‌ای در توسعه فرهنگ ایران و جهان داشته است.

فرهنگ و تمدن ایران در طول تاریخ چند هزار ساله‌اش همواره سیر تکاملی خود را به شکل تدریجی طی کرده است و در این حرکت و دگرگونی، وحدت ملی و ریشه‌های فرهنگی و ... نقش مهم و انکارناپذیری داشته است.

جایگاه و منزلت هر ملتی توسط هویت‌های برگرفته از فرهنگ آن تبیین می‌شود. هویت ملی، احساس تعلق، غرور و رضایتمندی را برای یک ملت به ارمغان می‌آورد. انسان از زمانی که به شناسایی پدیده‌های موجود در اطراف خویش می‌پردازد در شناخت خویشتن خویش، هویت ملی و تاریخی خود را محور قرار می‌دهد. شناخت و تبیین ویژگی‌های ملی و تعیین جایگاه یک ملت در طول تاریخ نیازی است که در عرصه‌ی جهانی شدن و در بهبوه‌ی بی‌هویت نمودن ملت‌ها و زیر سلطه قرار گرفتن تمدن‌های جدید نباید بی‌اسخ بماند.

نظر به اهمیت جایگاه هویت ملی در تبیین، حفظ و احیای هویت‌ها باید پژوهش‌های گسترده‌ای صورت گیرد. حفظ و نگاهبانی از آنچه در طول تاریخ، پیشینیان در قالب فرهنگ و تمدن بشری بر جای گذاشته‌اند وظیفه‌ای است که اراده ملی و پیاپی میهنی را خواهان است. بر این اساس، در راستای کنکاش داشته‌ها و جمع‌آوری مطالب و آموخته‌ها به یاری پروردگار خردافزای مهرآفرین کتاب از زبان کوروش پژوهش و نگارش دانشجوی تلاشگر عرصه باستان‌شناسی جناب آقای مجید یزدان‌پرست منتشر می‌گردد.

کتاب حاضر ماحصل مطالعاتی است که جهت علاقه‌مندان تاریخ ایران باستان به رشته تحریر درآمده است. اثر حاضر شامل ۶ فصل است و هر فصل به یک دوره از تاریخ هخامنشیان پرداخته است. نگارنده در این کتاب تلاش می‌کند دانسته‌های جذاب و نزدیک به واقعیت از تاریخ هخامنشیان را از بین تمام اندیشه‌ها و تألیف‌ها با ذکر منابع و مآخذ در قالب نوشته‌های موجز برای علاقه‌مندان به این سرزمین آریایی نگارش کند.

ناشر امیدوار است که این کتاب و کتاب‌های نظیر آن، زمینه‌ی بررسی‌های جدی را در گستره مطالعات تاریخی ایران بگشاید و علاقه‌مندان به ایران و فرهنگ ایرانی را به پی‌گیری و مطالعه تاریخ ایران از آغاز تا به امروز تشویق کند.

سر آغاز

افلاطون فیلسوف بزرگ یونان، در «رساله قوانین» خویش ایرانیان را چنین توصیف می‌کند: «ایرانیان فرزندان زمین سخت و ناهموارند و زمین سخت و ناهموار است که نژاد نیرومند و توانا می‌پرورد که می‌توانند در زیر آسمان زندگی کنند و بی‌خواب و غذا، روزها به سر برند و با دشمنان مردانه بجنگند».

افلاطون چه زیبا مردان ایران زمین را به تصویر کشیده است و همین مردمان دانا و توانا تمدن بزرگ ایران زمین را بنا نهاده. یکی از پایه‌های استوار بنای شگرف تمدن امروزی جهان که چشم‌ها را خیره و اندیشه‌ها را به خود داده است، پیشینه تاریخی ایران زمین بوده و در این پیشینه بزرگ هیچ یک از ادوار تاریخی ایران، برجستگی و درخشانی دوران هخامنشی را ندارد. امپراتوری هخامنشی در نهایت شکوه و قدرت بر گستره عظیمی از جهان خاکی فرمانروایی کرد و از لحاظ پیشرفت در تمدن و هنر و نگهداری و توسعه فرهنگ و ترویج دانش و تشویق هنرمندان و بزرگداشت دانشمندان و احداث کاخ‌های بزرگ و ایجاد راه‌های شوسه و تشکیلات منظم کشورداری بر دیگر سلسله‌های تاریخ ایران امتیازی خاص دارد.

فرهنگ و هنر ایران باستان خیلی پیش از آنچه امروز مذاکره در دست نشان می‌دهد، قابل ستایش و تقدیر می‌باشد. ایران هخامنشی زمانی تقریباً مالک تمام کشورهای متمدن که هر کدام خود به تنهایی صاحب و وارث تمدن‌های چند هزار ساله پیش از خود بودند، گردیده است. حدود این شاهنشاهی دو سوم دنیای باستان یعنی از آن طرف سیحون تا قسمتی از قاره اروپا و از هند تا وسط آفریقا کشیده می‌شده است. در تاریخ باستان امپراتوری هخامنشی توانست برای نخستین بار بزرگترین و نیرومندترین و محبوب‌ترین امپراتوری جهان را تحت یک تشکیلات منظم و عادلانه در عین احترام به قوانین، آداب، مذهب و ملیت کشورهای تابعه ایجاد نماید.

آنچه که امپراتوری هخامنشی را به تمدنی بزرگ و اثرگذار در تاریخ جهان تبدیل نمود، وجود مردمان با فرهنگ و هنری است که این خاک پاک در دل خود پرورش داده است و دگرگونی‌های تاریخی و گردش روزگار نتوانسته است وجدان، مردانگی، تلاش و کوشش خستگی‌ناپذیر آنان را از بین برده و گرد فراموشی بر آن بنشانند.

آلبر شاندرور^۱ خاورشناس و دانشمند معاصر فرانسوی در کتاب کوروش کبیر می‌گوید: «پارسی‌ها رابط تمدن‌های منحط و منقرض حوزه دجله و فرات و تمدن نوین‌آتن و روم گردیدند و باعث شدند تحول اسرارآمیز تمدن انسانی و میل به عظمت و عدالت و تحقق افکار و آرزوهای چند هزار ساله بشر استمرار و دوام یابد. ایران هخامنشی به اختلاط اقوام و پیشرفت هنر که تنها وسیله مظاهر خصوصیات یک ملت است یاری نمود و نقش مهمی در این امر به عهده داشت.

پارسی‌ها در مدتی کوتاه شاهراهی بزرگ در مسیر ترقی بشر گشودند. مدتی کوتاه با تمدنی درخشان و تابناک، شهرهای بزرگ پاسارگاد و تخت جمشید که مانند اشعار با عظمتی از سنگ ساخته و پرداخته شده نشان نبوغ نژاد پاکی است که حماسه ملی کوتاه آن اثر درخشان و تابناکی در تاریخ جهان به یادگار گذاشته است.»

درباره تمدن ایران که به خصوص تمدن بزرگ امپراتوری هخامنشی بسیار می‌توان گفت و بحث در اطراف آن بسیار وسیع، دامنه‌دار و نیازمند تحقیق و بررسی عمیق می‌باشد. با وجود این همه اکتشافات باستان‌شناسان و تحقیقات مختلف علمی مجامع ایران‌شناسی در ایران و جهان هنوز جزیی از کل حق این فرهنگ و هنر بزرگ و پرمایه که بر دوش ماست ادا نشده است. آنچه در صفحات آتی این کتاب مطالعه می‌گردد، تحقیق، پژوهش و گردآوری مطالبی است که امید است دورنمایی از فرهنگ و تمدن بزرگ باستانی ایران زمین را به پویندگان و علاقه‌مندان تاریخ ایران باستان نشان دهد و آنان را با تاریخ و فرهنگ نیاکان خویش آشنا سازد.

در پایان از خداوند متعال هستی‌بخش خواهانم که نام ایران را سر بلند و جاودان نگاهدارد و ما و آیندگان را در راه بزرگداشت و نگاهداری این سرزمین اهورایی و یادگارهای به جای مانده از گذشتگان کوشا و کامروا بدارد.

مجید یزدان‌پرست